

CRONICA LITERARĂ

ION FLORIAN PANDURU:

«Sub merii sălbatici»

Cucuvia. Cucuroane. Sinfereaza. Arasin. Iată un univers onomastic pe cit de aparte pe atit de sugestiv. Sint nune de personaje din romanul lui Ion Florian Panduru. Sub merii sălbatici. Onomastica personajelor din romanul românesc se îmbogățește cu această atență a eufonia nomenclurii și a limbajului. Cartea lui Ion Florian Panduru nu este însă un document lingvistic, după cum nici un etnografic. Sint în el numeroase împrejurări care solicită prin caracterul inedit al lumii înfățișate, prin pitorescul ei, dar în roman au o funcționalitate epică, înconjoară sau sprâjnă un sens. Iată-l, de pildă, pe bătrînul reprezentativ al romanului mergînd să cumpere un jug nou pentru viitorul arat. Este o treabă care echivalența cu o ceremonie: drumul pînă acolo, tocmela, alegerea jugului, drumul înapoi. Toate se petrec întocmai. Mai ales drumul, mai ales tocmela, la capătul căreia apare surpriza: mesterul vorbea despre cit de solicitat îl sint jugurile, dar atelierul lui este plin de juguri de lemn, noi-noute, strălucitoare, care-și așteaptă cumpărătorii. Nu mai are cine să le cumpere. Atelierul seamănă cu o expoziție de produse de altă dată pentru că acum nimeni se pare că nu mai are nevoie de ele. Ceremonia cumpărării și vînzării se petrece ca și altă dată, doar că mesterul este un specialist defazfăcut datorită prefacerilor sociale. El face ceea ce nu făcuse niciodată: nu primește bani, ci dă marfa în dar, lucru pe care cumpărătorul nu-l acceptă. Este una din situațiile cheie ale romanului Sub merii sălbatici. Faptele se petrec în Săbătrîn, unde în munte, într-un loc de unde tinerii au plecat la ora cărăe o viață nouă.

Totul se prefacă sub impulsul revoluției tehnico-stintifice care cuprinde tara: obiceiuri, meserii, mentalități, conduite. Sub merii sălbatici continuă seria de cărți în care Ion Florian Panduru este preocupat de modul în care lumea veche se transformă și apare o societate nouă din cea veche. Din acest punct de vedere Sub merii sălbatici poate fi comparat cu orice altă carte despre transformările radicale ale satului românesc.

Interesul deosebit al cărții vine însă dincolo de precizia desenului social și uman, din urmărirea vieții intime a personajelor cărții. Orice lume nouă presupune un sacrificiu, iar lumea veche năvălește a mai arde care va străbate tîmpanul și dispartia satului vechi. Scriitorul nu este însă strict preocupat de schimbările exterioare, pe care le are însă tot timpul în vedere, ci de ceea ce se întîmplă cu oamenii. Viața interioară a personajelor, conduita lor controlată de valori umane vechi constituie latura

pregnantă a cărții. Proza românească a cunoscut fărâniș rudimentari, frusti, înșeși de posesiunea femeii sau a pămîntului. Apoi a venit și rîndul fărânișului mediativ, „filozof”, contemplativ, „socratic”. Personajele lui Ion Florian Panduru nu se revendică neapărat din aceste experiențe literare. Dacă este să-i căutăm una, o vom găsi în Pavel Dan. Într-un fragment de roman al acestuia un vâcar fabricat de foame stă de vorbă, pe răzor, în frig, cu Sfîntul Petru. O puternică viziune, plină de febrilitate se instăpînește în Iobagii lui Pavel Dan. Desi personajele lui Ion Florian Panduru nu revendică o funcționalitate epică, o alternativă de planuri, o pătrundere pe această cale într-un univers anterior timpului în care se desfășoară romanul, dar senzația de artificiu, de suplimentar lipsese. Momentele în care bătrînii personaj din Sub merii sălbatici se acundă minai de boală sau de alinații băstătoare în propriul univers intim sint firești, organice. Ion Florian Panduru trece firea de la realitatea cea mai prozaiică, la această lume diafană, de năluci, care este de fapt un areopag și un templu totodată. Datorită ei personajele din Sub merii sălbatici sint personaje „pline”, adică pline de substanță și de autenticitate. Prin ele se caracterizează și se definește o lume, iar autorul și-a găsit o notă și un drum personal de acces în tematica atit de dificilă a universului rural din romanul românesc.

Merii sălbatici care strălucesc această lume simbolizează așezarea vocii-un raport direct cu natura și cosmosul. Săbătrîn este un sediu de cultură veche, de valori diverse, pe care tinerii le lași și le duc cu ei mai departe, la oras. Sigur este că „ultimii mohicani” ai vechilor raporturi echilibrate cu natura și cosmosul, bătrînii satului, încearcă să le păstreze cu sfînter. Nutriția de experiență seculară, conduita lor este rituală, iar cu prilejul marilor evenimente ale vieții omenestii: nastera, nunta, moartea, ei tin să respecte tipicul pe care-l înțeleg și-l execută din interior. Simbolică este moartea mesterului de Juguri, iar urmărirea lui se desprinde în căutarea înțelesului, mai ales spiritual acestuia, motiv pentru care prietenii dispartului părăsesc pomană dezonorată de gesturile profane și profanatoare ale fiului și norei. Sub merii sălbatici este un titlu potrivit unei cărți preocupată atit de desenul unei societăți vechi, care devine una nouă, cit mai ales de modul în care înțeleg să-și trăiască viața locuitorii din Săbătrîn. Titlul nu

este exterior cărții, el are legătură organică cu ea, iar a spune că cinematografia poate inspira literatura înseamnă a da în literatura un reper de cetate unei „arte”, care este și răminie, în cele mai multe cazuri, un produs al literaturii.

Romanul social este și el foarte puternic în Sub merii sălbatici. Satul bătrîn avea pe vremuri o cursură. Cu trecerea vremii, aici s-a mutat centrul dinamic al vieții din acele părți. Către el, care este acum oras și către orașul mare, vechi se îndreaptă cei ce pleacă din Săbătrîn. Romanul social este romanul fiilor care-și încearcă șansa vieții dincolo de cercul tradițional al vieții rurale. Orașul i-a absorbit pe toti, viața cea nouă și promițătoare i-a deschis fiecărui un alt drum decît cel al bătrînilor. Într-oarecâtă nașoară nu mai este posibilă, lumea și-a schimbat rosturile. Ion Florian Panduru dovedește alese însușiri în direcția prozei de observație socială. Toată materia istoriei celor patru progenerituri care se urbanizează divers este de indiscutabilă autenticitate. Intre ele, însă, cariera lui Agasin merita ea singură a fi înțeles, ceea ce nu se întîmpla cu bătrînii din Săbătrîn, deși ar fi fost necesară o privire detașată, obiectivă. Situația este asemănătoare și în ce-l privește pe fratele care, ajuns militan, devine un reprezentant al clasei în executivă, dar implacabil al ei, capabil să-și așezeze chiar frații, dacă sint în păcat. La fel de captivant, ca și Agasin, și acest personaj este tratat din unghiuri insuficiente complexității sugerate sau declarate. Interesant este și fratele care ajunge să lucreze la salubritate, orașului său revindicîndu-i drepturile de muncă. Dar nu colecția de fapte realiste ne interesează, pitorescul lor, ci așezarea și perspectiva din care sint cercetate și înfățișate, cu atit mai mult cu cit autorul a probat-o în cazul personajelor satului din munte. Circumscrie lumea interioară a bătrînilor, Sub merii sălbatici în propriul ei cadru, pe care îl descrie, Deschis tuturor destinelor legate de un nucleu statornic. Sub merii sălbatici este un roman de familie, care, odată ce personajele își schimbă mediul de viață, își schimbă și el modalitatea tratării personajelor. Dacă materia Satului bătrîn devine, în Sub merii sălbatici, o materie este dincoace precipitat, pagina încercîndu-se cu materie în duna desfolierii și aprofundării faptelor. Romanul lui Agasin, ca și al militanului, absolutiză alicuțire sufletească și morală, oscilînd între familie și lege sint comprimate într-unul singur. Barocul dintr-o parte și descurajarea epolei și structurarea ei românească este cel care rămîne în discuție.

Sugestivă proza românească a satului care-și schimbă viața și înfățișarea, renunțînd la vechile ritmuri și valori. Sub merii sălbatici este o proză înșegrabilă celei care și în alte literaturi redescoperă cosmosul, natura, satul, forța valorilor spirituale. E și în Sub merii sălbatici o descurajare, în Despartirea de Matori a lui V. Rascutin, fără aocolosa de acolo. Sub merii sălbatici rezistă prin atenția pe care Ion Florian Panduru o acordă scufundării acestor țărani, tăbăciți de vînturi și de experiențe radicale, în propriul lor univers sufleteș, în încercarea de a duce mai departe, în datele stilistice proprii, linia trasată pentru prima dată în proza românească, cu mină febrilă și tragică, de Pavel Dan. Proiectul romanului Sub merii sălbatici este complex însă și ambițios și, descifrîndu-l, putem așeztea de la Ion Florian Panduru o viziune la înălțimea acestui proiect. Sub merii sălbatici adaugă universului uman al romanului românesc o deschidere binevenită.

M. Ungheanu

VIATA CARTILOR

POEZIE

„OMUL NETĂRMURIT“

Am remarcat și altădată, în legătură cu poezia lui Gabriel Chifu, o anumită plăcere intelectuală în configurarea volumelor sale prin acțiunea nucleelor reprezentative de liturice ciclurilor alcătuitoare. Fără să se constituie într-un veritabil paratekst (în sensul acordat termenului de Jean-Marie Thomasseau) acestea introduc un sens „regizoral”, orientînd codul lecturii spre un nivel simbolic. Este edificatoarea parcurgerea sumarului ultimei cărți. Omul netărmurit” pentru a stabili ipotezele sale, sumă de elemente integrate într-o totalitate implinită. Volumul se deschide cu textul programatic, numit „Poem autobiografic”, purtător al tensiunilor benigne ce, dacă nu exprimă o modalitate de descifrare a tainelor virtualității textuale, relevă totuși conștiința sinelui: „Pășesc printre tot felul de lițere, arbori fosnitori ai unei nepătrunse păduri. / La capătul drumului mă vād pe mine însumi / sub o lespede, sub o curgătoare lespede, trupul unei ape...”. Urmează „Citeva cin-

tece simple, exercitii de înșeninare”, de fapt încercări de exorcizare a stratificărilor diferite existente în creația de pînă acum a poetului. Distanțările raționale i se opune, în ciclul „Din înșenările caligrafului”, mișcarea imprevizibilă a hazardului spațial de rezonanță al Poemului: „Sub număr / o înimă / și sub ea — eu / / iscăltura fierbinte a autorului la capătul Versului / / far sub număr / zarul, rostogolindu-se în somn”. („Palimpsest în palimpsest”). Trebuie să recunoaștem că tonul gnomic nu conține autorul înșezat cu la un firicelul carnal, al frăgezimilor și luminizităților fastuoase, deosebit de sentențioasă rămîne doar o alternativă negată tacit.

Dacă, așa cum spuneam, paratekstul fixează reperele traiecutului exegetic faptul este revelator dar nu și suficient. Existența unei structuri poetice care își află analogii în cîmpul expectanței enigmatice spațiale și semnificative de texte ce provoacă semnificatia prin suprapunerea de semnificații simultane. Revenim la poezia „Drumul inițiativ” pentru a descoperi înșezarea urmelor de profunzime într-o ramă a continutului prozic. Căltoria cu trenul aglomerat de navetiști încheie exteriorul miracolului inițiativ cu Fluvial. Esența este transmisă în termeni inițiativ: „Acolo răsplăta / / betie de muguri dulci, și jilavi, și carnali, și fierbinți / / (de bună-seamă, trupul risipit în mii de scinteii al femeii iubite). / Fieea pămîntului e plină de bar — iz-bucnes / / frăgezimii răcoroase de lumii din adînc neîncepute. În dăns neînceputul sulful, mercurul și sarea”. (s.n.). Se vede limpede cultul pentru simbolurile alchimice. Sulful prezintă principiul activ, focul, în timp ce mercurul apare în opoziție ca principiu pasiv, echilibrare impulsurilor, contrariu de se petrece sub semnul sărri („un feu delirant des eaux”). De altfel, în numeroase alte cazuri, sugestiile de acest fel deschid perspective insolite pe traseul comunicării lirice. Poetul exploatează bivalenta imaginării lui în spațiul memoriei culturale deosebit de productive.

Gabriel Chifu are o formuă poetică deschisă schemelor speculative, Ianus cu mii de fețe avînd „privirea atîntită spre mii de timpuri, spre mii de stări”, întîind totuși primejdia risipirii: „Aidoma pietrelelor din buzunarul lui Hansel (sic!) sint înșezate pe drumul acesta înțeles”. Des-mărgesite de aceste descurajare a propriei Măsurii. Poetul e capabil s-o găsească.

Constantin M. Popa

*) Gabriel Chifu: „Omul netărmurit”, Editura „Scrisul românesc”, Craiova, 1987.

EDIȚII

O NOUĂ RESTITUIRE CULTURALĂ

Istoriografia europeană a secolului XX pe de o parte și pe baza ei, literatură cu subiect istoric pe de altă parte se definesc, îndeosebi în ultimele decenii, printr-o nouă, complexă și nuanțată înțelegere a evului mediu și a Renașterii, frecvent interpretate din perspectiva combinată a documentelor, istoriei artelor, istoriei mentalității, istoriei literare. Acest fenomen s-a accentuat în cultura românească din ultimul pătrar al secolului și se află în plină desfășurare. În monografiile consacrate personalităților culturale, artelor, arhitecturii, literaturii se afirmă, prin teorii sau fragmente din scrierile a doi poeți de limbă latină, care au trăit pe pămînt românesc în secolul al XVI-lea. Este o inițiativă editorială excelentă, care merită salutată fără rezerve, nu numai pentru dificultatea alcătuirii unei asemenea ediții de texte rare, ce se cer comparate, traduse, adnotate, dar și pentru perspectivele culturale pe care le deschide un asemenea demers.

Cele două texte editate sint contemporane și relatează evenimente legate de domnia lui Despot Vodă. Cel dintîi, al lui Johannes Sommer (1542—1574) se intitulează XV. egele despre urgia din Moldova (De clade Moldaviae), cel de-al doilea, al lui Christian Schesaeus

(1535—1585) este un fragment din Ruinae Pannonicae și anume cartea VII, despre prezista căreia a despotului Moldovei, Iacob Heraclid Basilic.

Ambele scrieri, în versuri, prezintă interes din punct de vedere istoric, dar fiind creații literare sint valoroase mai ales pentru că ilustrează cultura umanistă de limbă latină pe teritoriul românesc.

Întesante sint desigur, perspectivele autorilor, relațarea subiectivă a evenimentelor, felul în care înțeleg și judecă ei aceste evenimente, dar mai ales stilul în care o fac, retorică verisurilor, comparațiile, invocările, elogiile, toate în spiritul literaturii europene de cultură XVI-lea. Eroul cărții i-a fost consacrate textele. Despot Heraclid, este el însuși un personaj de Renastere, care a inspirat în epoca sa și mai tîrziu, din perspective diferite, scrieri literare. Atit textul lui Sommer, cit și cel al lui Schesaeus, proiectează figura eroului, frecvent numit astfel, într-o dimensiune mitică, în secolul în care aceasta era cultivată în poezia veacului.

Imaginea Moldovei apare, la ambii autori, într-o viziune arcaică, tuteată de zeii antichității latine, cu fecioare ce tin în mîini crengi de măsline și poartă pe frunzi coroane de miri (Sommer) pămînt care „a unit neamuri felurite prin armonia legilor / puterea de a trăi liber a fost lăsată făcărui”, tinuturi „cu glie fertila”, îmbelugate, aflat sub semnul „zimbriului mării” (Schesaeus). Dimensiunea epopeică hiperbolizează personajul și conștientizarea eroului patos, cu aceleasi frecvente referințe la mitologie. Iată, așadar două scrieri ce ilustrează erudiția umanistă, spiritul renascentist, inventarea de „topoi”, convențiile unei literaturi ale cărei modele se manifestă pe pămînt românesc, nu fără legătură cu planurile politice și diplomatice, nu fără legătură cu ofensiva reformatoare. „Înșănăunarea lui Despot în locul lui Lăpusneanu nu e o simplă aventură — scrie autorul ediției — ci rezultatul politic al unui proces istoric european” care se manifestă și pe plan cultural. Atit „Introducere în poezia latină”, cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante, ale celor doi scriitori de limbă latină, demonstrează această afirmație. Datorăm lui Traian Diaconescu o restituire a unor importante aspecte ale climatului intelectual și politic al veacului al XVI-lea în Moldova și Transilvania, prin cit și schițele biografice, foarte interesante,

SCRITORII VORBESC DESPRE PATRIE

CLUJ-NAPOCA — un oraș pentru eternitate

de multe ori îmi vin în minte cuvintele unui mare prieten al meu, regretatul profesor academician Octavian Fodor, înmugul celebrului Hăjeșanu în galeria de strălucite figuri ale școlii medicale clujene: „Din cit am cucerit prin lume, spunea ilustrul profesor, numai de două orașe m-am simțit legat cu adevărat: de Cluj și de Florența. Florența îmi plăcea s-o văd (profesorul era unul dintre cei mai rafinați degustații de artă din cit am cunoscut), dar orașul în care îmi place să trăiesc e Clujul. Urcat-vă după-amiază pe Cetățuie și priviți Orașul prin pulbera de aur a soarelui plecat spre crepuscul. Este ațuia Florenței. Și totuși e o priveliște unică, a singurului oraș cu care viața mea s-a contând în totuși”.

Și nu numai eu îl urmez îndemnul, ci zecile de mii de clujeni, și nu numai două-amiezile, ci în toate orele zilei. Cetățuia fiind locul preferat de promenadă, ea dezvăluind farmecul intr-adevăr unic al bătrânului și mereu întineritului oraș.

De cealaltă parte, dincolo de Someș, arcaea enormă a Feleacului, de după care, cind vii dinspre Alba Iulia pe șoseaua Europa 15, dacă te nimeriți la ceas de seară, orasul îți apare, feerică surpriză, galaxie de lumină revarsată la picioarele tale într-o viziune superb eminesciană: „Un cer de stele dedesupt, / Deasupra cer de stele...”

Dar Cetățuia și Feleacul, aceste două înălțimi ce domină orașul, nu sint numai fermecătoare zone turistice, ci, în același timp, zguduitoare repere ale unei zbuciumate istorii. Pe Cetățuie a fost împuscat în 1848 învâțatul german Stephan Ludwig Roth, pentru „viața” de a fi susținut drepturile românilor din Transilvania. Pe Feleac trec mereu, obsesive, într-o baladă ce nu conțenește să ne înfiorare nimile, corăile lui Avram, în căutate de toate dorurile noastre. Și Boii corărie de corărie.

Om ca Iancu nu-l în țară / Boii au corărie de spume / Om ca Iancu nu-l în lume.

Mi se pare simbolică așezarea Clujului între două dealuri intrate în istoria națională. Pentru că această așezare din îngusta luncă a Someșului e o vatră în care, încă din zorile apariției omului pe planetă, urmele vieții acestuia s-au depozitat aici fără întrerupere ca într-un emoliant osuar.

În urmă cu mai bine de două mii de ani, aici se găsea cetatea dacică Napoca. După cucerirea romană ea cunoaște o nouă epocă de înflorire și noi, cei de azi, ne mândrim cu faptul că cea dintâi atestare a latinității sale, o inscripție săpată pe o bornă militară, îi alătură numele marelui nostru strămoș:

IMPERATOR CAESAR NERVA TRAIANUS
AUGUSTUS GERMANICUS DACICUS, PONTI-
FEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE
XII, CONSUL V, IMPERATOR VI, PATER PATRIAE
FECIT PER COHORTEM I FLAVIAM
ULPIAM HISPANORUM MILLIARIAM CII-
VIUM ROMANORUM EQUITUM A POTAISSA
NAPOCAE MILLIA PASUM XII.

Născut pe aceste locuri, din daci și din romani, poporul român a continuat să rămână și să-și ducă viața legat de pământul patriei sale, de limbă, datină și port, înfruntând vicisitudinile multor secole potrivnice, păstrându-și ființa sub năvala dură a popoarelor migratoare. Aici, sub năvala dură a popoarelor migratoare, a căzut eroic, după lupte crâncene, voevodul Gelu. Dar setea lui de libertate a rămas moștenire urmașilor. Iată testamentul său în viziunea marelui poet George Cosbuc:

Și poate sosit-va o vreme / Cind munții vor fierbe, vor geme / Cu hohote marșurilor / Vor trece bărbății și șlaguri mele-n praguri, / Vor trece bărbății și șlaguri / Cind buciom suna-va să chemă / Și tineri sub steaguri, // Iar tu de-ai trăi, / Frațioare, / Să-mi vezi luptătorii-n clei, / Atunci cind

sosit va fi ceasul / Abate-ți pe-acea tu pasul: / Nechează-mi, și-atunci eu din groapă / Cunoaște-ți-voi glasul // Și-arată-mi voi lesii eu afară / Și veseli vom trece noi iară / Prin sulții și foc înalte / Să fie protivnicii minți / Că-s vii, cind e vorba de țară, / Și morții-n morminte!

În biserica-monument-istoric Calvaria a fost semnat Pactul dintre răscoluți și nobili în prima mare răscoală țărănească de pe întreg cuprinsul țării, la 1437.

Clujul e legat de marea familie a Hunyadiilor, regele Matei născându-se chiar aici, într-o casă păstrată și azi. În timpul domniei acestuia, legăturile dintre Transilvania și celelalte provincii românești au însemnat, ca și până atunci și ca și mai târziu, o continuitate omoză a fratelui de o parte și de cealaltă a Carpaților. Ștefan cel Mare, slăvitul domn al Moldovei, cititorind, aici la Feleac, o biserică de asemeni rămasă până azi.

În Cluj a poposit, după intrarea triumfală în Alba Iulia, marele întregitor Mihai Viteazul, cel ce se intitula pentru iniția dată după căderea regilor daci, „Domn al Țării Românești, al Ardealului și a Toată Tara Moldovei”. În acesti ani urmașii recunosători, cu un fast ce aducea a legendă, au dezvoltat aici, la Cluj-Napoca, în inima Transilvaniei și în nemurire, o urașă statuie ecvestră a Viteazului.

Clujul a trăit marile convulsii ale răscoalei conduse de Horea, Cloșca și Crișan, nemurii și ei în bronz de inspirația sculptorului Ion Vlasiu, ca și dramatica epocă a revoluției de la 1848, sau zilele de maximă tensiune ale Procesului memorabilistilor, luptători până la sacrificiu pentru drepturile poporului lor.

Dorit cu ardore de-a lungul tuturor secolelor, istoricul act de la 1 decembrie 1918, care venea să desăvârșească unitatea de stat a României, a înscris Clujul într-o nouă eră de strălucite dimensiuni odată cu revoluția de eliberare națională din august 1944.

Devenit, după marea Unire, și cu atit mai intens în anii nostri, o puternică cetate industrială, ale cărei dimensiuni cresc miraculos sub

Constantin Ionescu: „Vatră”

PUTEREA FAPTELORE

UN SENS AL BUNEI CREDINTE

Indiscutabil, cind e vorba de a aprecia istoria trecută sau prezentă a unui popor, singura modalitate viabilă este aceea care se bazează pe argumente și numai pe ele. Fapta care a devenit istorie deci, fapta care reprezintă istorie și devine durată ține de perspectiva pe care orice popor o are — trebuie să albi — asupra virtutilor care l-au consolidat destinul. Astfel spus, de perspectivă asupra argumentelor reale, concrete, care-i garantează (sau îi pot garanta) devenirea. Da, a-pelul nostru la buna credință este o dovadă de maturitate și înțelepciune politico-socială, de demnitate și forță — înțelegind prin „forță” constința noastră dintotdeauna de-a ne apăra și cultiva valorile, datinile, adică existența și civilizația ce ne aparțin pe de-a-ntrregul. În al doilea rind, înseamnă constința faptului — verificat oricind și verificabil oricind — că noi nu ne-am inventat niciodată istoria chiar dacă, în răstimpuri, a trebuit să „plătim” scump vocatia mândriei noastre funciare de-a trăi liber, numai și numai sub orizonturile patriei noastre străbune. În al treilea rind, neinventându-ne istoria nu avem de ce să ne „inventăm” faptele durabile ale construcției noastre contemporane. Avem însă gîndurile noastre ține de puterea evidenței. Mărturiile noastre sint dovada sensibilității și puterii crezului unanım. Nu este cazul aici să apelăm la cifre ori date comparative, a-celste sint pe înțelesul și la îndemna oricui vrea să înțeleagă. Dar, mă întreb, ca tînăr scriitor și ziarist care, necunoscînd oricîi celei de-a doua conflagrații mondiale, și fără să am sentimentul vreunei umbre retorice, cum altfel s-ar putea justifica — social, politic, material, uman — extraordinarul efort constructiv pe care un popor liber și demn, cum este poporul român, îl transformă în energie creatoare? Cum este posibil ca într-o perioadă — din punct de vedere istoric scurtă —, într-o durată, repet scurtă, să trecem peste „bariere” moștenite, peste prejudecăți moștenite și să avem constința duratei faptelor noastre? Sigur că și modestia poate „vorbi” oricui vrea — de bună credință fiind — și înțeleagă, dar în vastul proces al construcției opereii multilaterale esențiale este însăși fapta purtătoare de sens. Ce erau orasele noastre așa-zis „provinciale” pînă în secunda decătușării lansate de Congresul al IX-lea al P.C.R.? Le spuneam tîrziu ori tîrziu, Piteștecul lor, atit cit exista el nu putea oricum suplini nici nevoia imperioasă a manifestării forțelor generațiilor, cu atit mai puțin nu putea să deschidă orizonturi pe măsura virstelor creatoare. Transformarea radicală — și folosim termenul în accepțiunea lui cea mai firească — a

șezărilor, localităților și orașelor țării înseamnă nu doar uriașul efort material, ci însăși puterea patriei de a-și făuri, în libertate și demnitate, destinul. Am construit și construim, ne măsurăm faptele după puterea vizionară a gîndului nostru vizionar, dar construim pentru oameni, cu oamenii țării, conform principiului — devenit realitate — repetat de nenumărate ori de secreteștii general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, că „socialismul se construiește cu poporul, pentru popor”. Deci, despre construcția viabilă, multilaterală este vorba. Despre virstele creatoare ale unui popor care, prețuindu-și tradiția, continuă în spiritul ei cu sentimentul celei mai durabile împliniri. Restul, ține de puterea evidenței. Adică de istorie.

ASPIRAȚII LA SCARA I/I

Fusesem de curind la unul din marile obiective, aflat încă în construcție, din județul Hu-

Corneliu Culeșan: „Sentimentul veri”

ochii nostri. Clujul se mîndrește cu produsele sale, începînd cu renumitele articole de încălțăminte și îmbrăcăminte, atribute ale celei mai rafinate eleganțe, și pînă la cele mai moderne tipuri de mașini și aparate, competitive și solicitate în multe zeci de țări ale lumii.

Firme ca „Tehnofrig”, „Carbochim”, „Unirea”, „Clujana”, „Iris”, „Flacăra”, „România muncitoare”, „Farmec”, ca să enumerăm numai cîteva din zecile ce ar putea fi amintite, sint prezente obișnuite nu numai în peisajul industrial al țării, ci și departe, pe toate meridianele. Puternicul proces de industrializare pe care-l cunoaște România socialistă își face simțită prezența și în bătrînul oraș. Clujul fiind el însuși înă un argument peremptoriu pentru modul în care Partidul Comunist Român aplică în practică acea fericită concepție de dezvoltare armonioasă a tuturor regiunilor țării. Și se materializează aici și în alti mîșari deziderat al societății noastre, acela de a pune cercetarea științifică în suiba producției materiale, oreșugoașele institute de cercetări și de învățămînt superior fiind direct și fecund implicate în acest impetuoz mers al industrializării.

Un simbol înalt al devenirii venerabilei Napoca în următorii ani e Combinatul de utilaj greu, cel mai mare cu acest profil din întreaga țară, la temelie cărui insuși președintele Republicii noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a pus prima mistrie de ciment.

Glorioasele tradiții spirituale clujene se pot urmări și ele pînă departe în adîncul istoriei. În Evul Mediu a sosit aici unul din cei mai mari umanisti ai Europei, Nicolae Olahus, descendent din familiile domnitoare ale Țării Românești, prieten bun al lui Erasmus din Rotterdam, în care a scris o prodigioasă correspondență, după cum un magnific monument datorat lui Romul Ladea aminteste că între aceste ziduri au ars flăcările vizionare ale corifeilor Renașterii ardeleni: Samuil Micu, Gheorghe Sincai, Petru Maior.

Centru academic de largă reputate internațională, cu atit de strălucit precursor al orașului de pe Someș a înscris pe firmamentul său spiritual numele unor mari savanți, scriitori și artiști, dintre care, neputîndu-i aminti pe toți să pomenim doar pe naturalistul Emil Racoviță, creatorul unei noi științe, speologia, medicul Victor Babeș și Iuliu Haieșanu, matematicianul Holyai, istoricii Vasile Părvan, Ion Lupas și Constantin Daicoviciu, scriitorii George Cosbuc, Octavian Goga, Adv Endre, Lucian Blaga, Ion Agărbiceanu, cîntăreții de faimă mondială Traian Grozăvescu și Ana Rozza Valeriu, mari actori ca soții Bărsan și Ștefan Braborescu, pictorii Tase Demian și Catul Bordean, sculptorii Romul Ladea și Ion Vlasiu, ca și multi alții din generațiile mai noi, cunoscuți și ei pînă departe, dincolo de hotarele țării.

Sumă de institute de artă, între care trei teatre, două opere, filarmnica, muzeu, case de cultură, renumite biblioteci, coruri, formații camerale, ansambluri folclorice, deținătoare a nenumărate trofee cistigate pe mari scene răspindite pe toate continentele, la care trebuie adăugate revistele literare și științifice, Editura Dacia, publicațiile cotidiene în toate celele, creația, îmbrăcînd firec, într-un chip armonios, limba română sau cea maghiară, printre-oteleptă și dreaptă politică a statului român, se manifestă liber și deplin.

Ca un foc nestins, ca o flăcără-stafetă, generată tînere zeci de secole și care și astăzi iau de la ilustrii înaintași mesajul unei activități fecunde și dinamice.

Cluj-Napoca. Imperechere de cuvinte ce exprimă trecut de glori și prezent luminos, o dinamică expansiune economică și înflorire a spiritului într-o fabuloasă împletire de lumini, două focuri nestins, trimițîndu-și jerebele generoase, departe, pe meridiane.

Deci, peste secole, un cercetător va trebui să privească în trecut și să descifreze din mărțuri viața de azi a orașului, el va rămîne fără îndoială surprins să constate că aici, de o parte și de alta a Someșului, sub frunțile semete ale colinelor împădurite, au putut și se îngemăneză cu atită subtilitate artă și industrie, cupletea spiritului cu forța tehnicii, gîndul fulgurant al poezilor și stăruința în timp a făurărilor. Fără îndoială, Clujul — ca și Florența de care-mi vorbea profesorul Octavian Fodor — este un oraș pentru eternitate, un loc geometric al farmecului cotidian și al rezonanței istorice.

Vasile Rebreanu

nedoara, mai precis la amenajarea hidro-energetică de la Rîul Mare-Retezat. În prelungirea traseului pe care mi-l propusesem prin Tara Hategului, am poposit într-o comună situată în partea de sud-est a depresiunii acestuia, pe dealul superior al rîului Sireu, la colul pe care acesta îl face la iesirea din muntii Sebesului. La drept vorbind, știam prea puține lucruri despre configurația actuală a locurilor și ceea ce aveam să văd și să înțeleg ține de o realitate fascinantă prin sensurile pe care le conține.

Primarul Ioan Dragotă (de fel din Băntă-Petroșani) este un om tînăr, calm, surizător. Stăm de vorbă în noul sediu din noul centru civic construit după toate datele urbanizării. De patru ani de cind au început lucrările de sistematizare și modernizare și pînă acum „sevețele” se succed cu o repeziune pe care nu ar fi bănuț-o noul dintr-o localitate. Cind este să vorbesc despre trecutul comunei (atestată documentar la 1247 în diploma Ioanților) care cuprinde astăzi satele Baru, Petros, Livadia, și Valea Lupului trebuie să iei în considerație însăși configurația zonei: de-o parte, o zonă agricolă și de altă parte bogată în păduri, de alta centru minier al Văii Jiului. În consecință, pămîntul, vitele și pădurea au constituit încă din vechime principalele bogății care au făcut posibilă existența demnă, traică și i-au hotărît destinul.

De altfel, documentele atestă faptul că așezările (de odinioară) Baru Mare, Baru Mic, Livadia de Cîmp ori Livadia de Coastă sint principalele centre străvechi din Tara Hategului vestite prin meșteritul și arta olăritului. Citim în volumul „Arta populară din Valea Jiului”: „Localitatea Baru Mare a devenit din tîmpul îndepărtat centrul principal al producției vaselor de uz, înainte de toate pentru Valea Jiului, precum și pentru Tara Hategului, de unde numele de «vale de Bar» dat vaselor produse nu numai în Baru Mare, dar și în celelalte localități din jur”.

Mergînd pe firul tradiției trebuie spus că în 1896 lua ființă fabrica de cărămizi și teracotă, actuală și modernizată întreprindere de materiale refractare, un punct „forte” pe harta economică a comunei de azi. „Sigur, spunea primarul Ioan Dragotă, eforturile noastre, prin modernizarea și sistematizarea comunei ca și prin extinderea spectaculoasă din cadrul întreprinderii au ca prim scop stabilirea forței de muncă. Cărămizile refractare, ori plăcile termoizolante destinate marilor combinate siderurgice sint un răspuns la vasele vestitilor olari de odinioară. Celelalte sectoare ale noastre, cel de exploatarea lemnelor ori sectorului agricol (cu mari efective de ovine și bovine) îndeplinesc la rîndul lor, dezideratele unei așezări în continuă modernizare”.

Tradiția, adăugăm, nu și-a pierdut sensurile, dimpotrivă, ea continuă prin însemnele contemporane, atit de convingătoare ale comunei de azi. Noua ei geografie economico-socială reprezintă „pulsatiga” contemporană în ritmul viu, armonios, al construcției și devenirii patriei.

Viorel Sămpetean

Stefan Macovei: „Tînăr muncitor”

Poeme de niculae stoian

O sută de poeme pentru o sută de ani

Trecut acum la prima jumătate
A veacului în care m-am născut,
Tot bărbătește aflîndu-mă sub scut,
Simt întrebarea ce la ușă bate:

Pe lumea asta oare ce-am făcut?
Nici aur înmîltindu-se-n carate,
Și nici livezi rodind și nici palate,
Dar am un viitor și un trecut.

Mihai Benic

Prieteni am mai mulți, nu bani,
Ori cître mare, printre stînci agreste,
Mereu prezent, o sută de poeme

Din viitor mereu o să mă chema,
Ori cître mare, printre mări embleme,
O sută pentru prima sută-a mea de ani.

Tunel de foc

„Am cunoscut ce alții n-ar cunoaște,
Acelea care după noi s-ar naște”
Mihai Benic

Prin al memoriei tunel de foc
Mi se perindă, în vîltoare, anii,
Sint ani călîji în lupte și strădăni,
Cu toate încheiate la saroc

De tînăr mi-a fost dat acest naroc,
Ca nua înțoreea zilnică pierzării,
Să-mi îroscă puterile ca banii,
Cî să le mistui, flăcără, în foc

O virstă a inaugurării noastre
Răstîmpul mîndrei noastre generații
Cu magistrale-impresurînd Carpații

De-a dreptul, la-năltîme, printre creste,
Ori cître mare, printre stînci agreste,
Ducîndu-și valul Dunării, prin spații.

Doar o potecă...

Să ai, al tău, bătut de roți, un drum de care,
Sau, poate, doar o singură potecă,
Dar să n-o lași la nici o ipotecă,
Asemenea cu patria cea mare

Sergiu Rugină: „Peisaj industrial”

tudor gherman

În lanul de griu

Culcat în lanul de griu
Am ascultat limba română
sunînd ca aurul în sita
vechilor căutători de speranțe
în albia rîurilor.

Culcat în lanul de griu
am ascultat culele mamei
plecînd de pe frunte pe bolta
eternității.

Culcat în lanul de griu
am ascultat țimpla iubitei
și-am înțeles, în sfîrșit, înțeles
de ce singele meu se apropie
ocaltor de lumină,
ca rîurile de mare.

Cind strugurii cîntă

Cind griul cel nou curge cum curge din
gîtul
mierlei în zori sufletul cald al iubitei,
mîrg pe cîmpia Banatului sub roșie
drept să mă-n drept cu taica-n drept
cu ciocanul
sub muchea barosului cuiele.

Cind prunele coapte fulgeră vinete achiul,
mîrg iingă simbure, marile nunți să le-ascult,
vestitoare de unde urmate într-una de unde,
mulgătoare de veșnic din țigete mari
ale vremii.

Cind strugurii cîntă pe coasta Banatului
înmul
înimii noastre plecate să vadă de teacuri
și chei de la cramele tainelor bine zidite,
cînd strugurii ard în coșul înalt de nuiele,
cînd să privesc cum scoate încet tarogatul
în blindă lumină profundele noastre secrete.

precum o carte în bibliotecă, cu fiecare filă, înc-o zare.

Să-ți lumineze drumul către soare
Integru să trăiești și demn adecă.

Aceasta mi-a și fost de-o viață tală,
Nu mi-au plăcut nici gala, niciabela,
Dar nu m-am speriat nici cînd furtuna
S-a repetit să-mi spulbere Furtuna.

Inscripție

Pe Monumentul Eroilor din Romos,
județul Hunedoara

EROI ce v-ați lăsat ogot și căsă,
Fii bravi ai strămoșecului ROMOS,
Să vă-nucunne jertfa glorioasă,
Statornicul urmașilor priinos.

Ploașă amintirea vă petrece,
În fiecare suflet la ROMAN,
Vrăjmasii țării-s „apa care trece”
Voi sunteți pietrele care rămîn.

Replică — axiomă

Important nu e cît
tot colinzi pe la vii,
Cît citi ești inspirat
și cît scrii
și cum scrii.

constantin atomii

Soldatul către patrie

Îți sint soldat din depărtat trecut,
Tocmai din timpul anticului soare.
Cu Burebista gloriilor țî-am făcut
Prin lumi de nestatornice popoare.

De-atunci am devenit nemuritor
Și veacurilor tale fii de seamă.
Țării mele i-am găsit izvor
În ne-ntrcuta-ți dragoste de mamă.

Cu Decebal hotăr de ape-am tras
În jurul tău să-ți fac centur în lume.
De-atunci pe hărți rotundă ai rămas
Cu nimb de vitejie și renume.

Te-am strălucit, mereu țî-am strălucit
Hotarul scump al permanenței tale.
Dușmanilor — prin lupte de-am murit —
Mă dirzi și aprig le-am ieșit în cale!

Mai de temut dușmanilor tăi crunți
Eram atunci cînd renăscam din guni;
Ca tigrul-am fost în bălăii prin mînti,
Un ager leu pe fronturi de cîmpie...

Și de la vulturii am împrumutat
Priviri cu care să veghez în zare.
De cînd mă știu, mereu țî-am fost soldat
Păzindu-ți puritate din izvoare.

Țî-am fost soldat și îți voi fi mereu
Ca un Cealău cu fruntea-nseninată
Pe care-o-nclin doar spre drapelul tău
Ce țî-i sărut cu geana-nrouată!

Țara marilor eroi

Rotund e chipul României noi,
Ca Soarele ce strălucește-n lume.
Ea ni-e țara marilor eroi
Ce-au întregit-o într-un veșnic nume.

Ea ni-i tezarul văcilor, strămoșec,
Unit sub steagul vrerii și-al luminii,
Ni-i dorul spus prin graul românesc
Ce nu l-au înțeles nicidecum străinii.

Unirea-i brațul bravului popor
Tot mai puternic triumfînd prin vreme
Și cele trei lumii din Tricolor
Simbolul scump al viselor supreme.

Pe temelii de glorioz trecut
Azi făurim o viață t-er-să,
Condușii de un partid ce s-a născut
Din cea mai pură dragoste de țară.

mihai elin

Tonurile unei zile

Tăcerea brațe multiple întinde prin noaptea pas cu pas. Făpturi fără ochi și dorință! Pe sub ziduri luminate ce năpăd convoi!

Veghe și pîndă îmi sint oasele zguduite de febră.

Dimineața absoarbe din ape mișcări fără trup. E spărtura vorace, capcana unei zile. Și ce să spu în zori? În limba cărui lucru? Iar așa pentru ce s-o deschizi?

Ah, loc de fum și de larmă, loc numai bun să te pierzi, străpungind subțiat. Să dispări.

Un ins care brusc s-a trezit în mulțimea ce curge pe cheuri. Încotro? Îl întrebi. Vin de departe, răspunde. Un altul cîcă numărul celor drepti ar fi depășit toate viziunile. Totuși slabă mișcare pentru o lume în plină explozie.

Mai sus privind și urcînd, o împede vedere am avut de trepte pierdute-n lumină. Treptă cu treptă urcînd în orbitoarea lumină tot mai întunecată.

Veghe și pîndă. Și carnea care cerețează. carne născută din cuvînt. Mirînd ea vorbește. Gînditoare, mirînd.

Desori am plins treaz fiind la ceasul cînd guzganul adulmecă sub scară. Devoram apoi tot ce găseam, la-nțiplare. Fosnea adinc mașina scombombulă, în inima ciinelui cobora inserarea, otrava zilei în ape.

Veghe și pîndă eram. Un fel de suflet smuls și captiv ca flacăra acetilenei. Eram un singe pornit în căutarea tărnișurilor sale între care un trup scufundat naviga.

Iar carnea tinji să redevină cuvînt.

lată-i cu pîrul lor viu încercînd să străpungă singurătatea. lată-i cu unghiile lor scamonind valul în care stau semănați. lată-i cu trupurile lor în sforțarea supremă de-a-și dobîndi un suflet.

Cu palme fluide ei ating Calea lactee sclipind depărtat ca o palpere a credințelor lor.

Spațiul se lumina. Brusc pietrele se treziră cîntînd cu glas omenesc.

E timpul fiul luminii?

E timpul ceva viu? E timpul fiul luminii? Ori mai degrabă și invers?

Poate e timpul doar energia de răspuns, stafia unei lumi strivite de-a noastră? Cînd se sfîrșește timpul începe altceva? Ce culoare avu tunelul nașterii timpului?

Are timpul vedere?

Același timp își împarte mereu noi pustii? Să fim doar spori ai înțelesului prin timpul dens?

Realul e respirația timpului? Ori mai degrabă e invers?

Ce stă în nemiscare în spațiile timpului? Pentru ce timpul naște și ucide fără încetare?

Raza cea nemuritoare e fugă de timp sau însăși fața timpului este?

Are timpul vedere?

Există și alte timpuri gonind fiecare în altă direcție?

Ce se întâmplă cînd se izbesc două timpuri? Mai începe ceva cînd timpul s-a sfîrșit? Încotro alegăz iuțindu-se timpul?

pe treptele-n spirală, pe treptele turelor, pe treptele ciclurilor absolut

care-n urmă-i se năruie? E timpul fiul morții? Ori mai degrabă e invers?

Are timpul vedere?

Ce altceva începe cînd treptele s-au sfîrșit?

Cine strigă, ce încoifat cartograf imi șuieră tabloul petelor albe?

E ca și cum oș înainta sfîșiat între mila atroce și iubirea cită am cunoscut pe pămînt.

Ca și cum rînd pe rînd m-aș înălța cu levituri deschînd porți fără număr în aer.

Cu trupul intens punctiform prin sudarea ochilor mei imi croiesc drum în zona petelor albe.

Chiar acum viziera mi-e lănce în ceața fără frontiere. Acum chiar înfăsurată pe oase moarte cea mult cutreierată mi-e port de la bun început.

E norul cenușiu

E răsăritul de tobe încrețind pielea mării în seară.

E vîntul din șteagurile unui deșert înnoind.

E vocea care a desfrunzit oasele somnului în întineric.

E ochiul contemplînd deznădejdea ca pe-o ivire de aștri.

E secunda izbită care începu numărătoare inversă.

E norul cenușiu.

E chipul vehemenței.

În fața mea o mare fără timp

In foto mea o mare fără timp iar înfîntul meu oarba samință de timp încofînd.

Peste cîmpia sărată sunet de clopot și voce umedă amestecate în rîm.

Pe țărni în lumină am rămas cu marea crescînd sub picioare - fără umbră, în așezal oprins.

Iar buzele mi-am lipsit și ochii, duși pe ape amare și brațele pentru dorință. Iar vești n-am avut și eram lumină a oaselor cu foșnet de sare.

UN RĂSĂRIT DE SOARE

nicolae fulga

ea, mărunt și colțuros: „Minzoc Florea, comuna Izvoru ani '83". Simt că tremur. Mă las pe scaun. Ziua s-a lipit de ferestre.

— Ce-mi face, Ticule? — soptește Florea Minzoc amestecînd ritmul gemetelor.

— Ssst! face Ticu arătînd spre mine a respice.

N-aș fi vrut să am această dimineață, aș renunța la ea dacă mi s-ar putea lua. În clipa aceasta am impresia sau chiar convingerea că „cineva" aranjează asemenea confruntări peste ani, cînd nu te mai aștepti.

rece Florea Minzoc pe drum, cu Luca după el, gătiți. Soarele s-a prăbușit departe, în Codărați.

„Hai, bă, la nuntă! Ce faci?" — îi strigă tatii din mers.

„Acu' acu'!" — îi răspunde tata cu buza de Jos întinsă pe dinți.

E nuntă la ai lui Gorcea. Tata se bărbierese. Oglinda e agățată într-un cui bătut în stîlbul casei. Mă cheamă să-i țin de curea. Eu trag cit pot, în cureauna întinsă ca să se ascuță bricul.

Tata mă trage cu curea cu tot și rîde. „Tine mă!" — zice. Băaaa! ce flăcău te am eu pe tine, mă? E vesel tata, nu i se mai văd culele dintre sprincene, dumnică se vindecă. Mama trîntește ușile, aruncă vîtraul în unghete, n-are astîmpăr.

„Nu te-mbraci?" — întreabă tata așa, ca și cînd n-ar vorbi cu nimeni.

Mama nu-i răspunde, se duce spre poarta de la grădiniță, dar se întoarce și îi zice cu ochii micșorați:

„D-aba, mă, te spetești toată săptămîna, nu te prinde soarele-n pat, și dumnică vești laptele-n păsat! De ce să mă duc la nuntă la Gorcea, să arunc banii pe strachina lui cu varză?" Pînă se face mare băiatul meu, ori moare mîgaru', ori pierde samaru'. Mai vine Gorcea la mine în bătaură! Atita rău!

De trei lucruri se bucură tata, de lăutari, de ploaie și de răsăritul soarelui. De la colțul casei noastre se vede în lungul văii, spre răsărit, E o limită de zare printre salcîmi. Acolo stă tata și vede răsăritul soarelui. Se uită ce se uită, apoi zice: „Săracu' și se întoarce la treburile. Cînd e la cîmp, e altceva, atunci se împle de soare.

„Nu merg și gata!" — hotărâște mama.

Tata ușurează în înțeles și face. Asta însemnă că e destul. Mama trebuie să se îmbrace de acum. Așa e întotdeauna.

— Ce-mi face, mă! — zice Florea Minzoc.

— Taci din gură! — îl soptește Ticu.

Mă uit la Florea Minzoc. I s-a subțiat ceafa a slabă, la Drișă, lambalagiu, pe pînca cu sare. Intotdeauna are tata în chimir mai mult decît dărul nuntii mare. Mama nu mîncîncă, nu bea, stă să aibă grijă de tata. Dar tata face tot ce-i place lui, bea, glumește cu Catina lui 'Zane că știe de glumă, strigă hora și joacă pînă curg apele. Nae vioristul îl știe cîntecul: La cîntecul din șosea / Bea bogatul cu litra / Și săracu' cu vadră. / — Măi săracu', vreme rea, / Ce bei împotriva mea / — Astăzi rabd și mine beau / Samă la dușmani nu dau.

Nae i-l zice cînd îl simte mai înfîlcărat. Îl pupă tata pe Nae pînă zice Toniu: „Lasă-l, bă, că-l albești și nu-l mai cunoaștem!"

— Ticule, im' face, mă, ceva? — zice parcă mai stins Florea Minzoc.

— Îți face, uite, acu' îi face. Ai răbdare! — îl minte Ticu.

Mama, citeodată, se face bolnavă, crede că tata n-o să se mai ducă. Tata mă ia pe mine. După noi vine și mama. Tata mă așază lingă el și mă pune să mîncînc bucățile din strachina cu fierțur. „Mîncîncă-le toate!" — zice. „Mîncîncă-le toate să te faci mare!" — Cînd tac lăutarii, mă sîte cu sandalele cele noi pe masă și spun poezii. Spun „Dragos Vodă" sau „Movila lui Burcel", sau „Cerbul cu stea în frunte", sau „Gruia lui Novac", pe care imi zice tata. Spun pînă îl aud: „Hai, destul!" Apoi mă ia în brațe, mă strînge tare și mă lasă jos. Mama mă sterge pe obraji cu batista ei bătută cu mîștele pe margini. Tata se uită luminos peste toată masa. Oamenii se mișcă unul cite unul din poziția în care au rămas. „Da de unde le știe, mă fraților?" — întreabă Stoica lui Tivrel. „Hei, de unde nu știi tu!" — zice altul. Iar Stoica încheie: „Se poate!"

Tata și numără banii și îl viră în chimir amestecăți. Mama își pune basma de lîniță, cu flori. Trage numai cu coada ochiului spre oglindă. Din poartă imi zice: „Vezi că vine Mircea-al dadii să dormi cu el. Să încauți usa!" Și o ia agale după tata. Tata o așteaptă pînă îl vine alături.

— Ticule, îi detești, mă, ceva? Dă-i ceva că îți dau eu! — soptește Florea Minzoc. Ticu îi udă buzele cu un tifon înmuiat de Oana.

— Taci din gură! Ho, că nu mori! — ocolete Ticu, răspunde.

„Bă Nicolae, la școală!" — zice vîru-meu, Mircea, și imi dă cu cotul în coastă.

— Ce vrei, mă?

„Hai să mergem și noi la nuntă la Gorcea!"

„Păi, de ce?"

„Să ne dea lățica pline de brutar".

„Păi..."

„Cîntă cocoșii de ziua".

S-a scos darul. Iese mesenii la joc. Jocul se încinge repede. Femeile joacă pe călcie, muie-rește, parcă a răzbuinare. Ridică miinile sus și sisile printre dinți, una spre alta. Joacă și se țin de bărbăți. Unii dintre ei abia mai mestecă din picioare. Pînă se termină jocul, se luminează bine de ziua, răsare soarele. Iese în lume să se întîlnescă, la colțul casei, cu tata. Atunci încep să plece și mesenii spre casele lor. Se cîntă drumul. Noroc cu umărul femeii. Unii dau chiot să-i audă vecinii, mai ales cei cu care sint vrăjmași; de ce să te mai duci la nuntă dacă nu te vede nimeni cînd vii și cum vii. Nasul se petrece acasă cu lăutarii după el. Cîntă Nae cit îl țin bogii: Ce mai soare luminos! / Ce mai nun mare frumos! / Ce mai lună luminoasă! / Ce nu mă mare frumoasă!

Ies gospodarii la poartă. Numul mare le întînde ploaia:

„Să vă fie nunia de bine și să trăiți!"

„Și dumneavoastră!" — răspunde nunul mare din mers.

— Dom' doctor, îl ducem sus? — îndrăznește Ticu. Oana îi face semn să stea undeva și să tacă. Minzoc face semn din buze după tifonul ud.

Acum în bătaura la Gorcea se joacă Joiana. În fiecare stîlp al casei e cite o lampă cu flacăra adormită. Lumina bate spre poartă, umbre oamenilor parcă se lupă pe gard. Tata întoarce hora: Hiii! L., stin-ga ușure! / ca mașina

telefonul sună precipitat a neliniște. De multe ori m-am gîndit că ar trebui să se facă ceva în privința corelării tonului și intensității soneriei cu scopul și conținutul apelului. Te zgudue telefonul și cînd ridici receptorul auzi un lamentabil „Salut, domnule, ce mai faci?" Sau, telefonul se exprimă delicat, într-un limbaj melancolic, pictural, abia perceptibil, iar din receptor te izbeste vocea superioară care încorporează întreg dramatismul vreunei datorii neimplinite.

Rup cu ușurință chingile somnului — procedeu învățat din armată — și ridici receptorul: — Da, Oana.

Oana este asistenta de la primărie, o fată plină de farmec. Are douăzeci și patru de ani, părul cărnat și poartă cu ea, precum Terra, o atmosferă veșnică de voce bună.

— Aven o urgență.

— Am înțeles, vin imediat.

— Nu vă supărați!

— Nu, desigur.

Nu sint obosit, a fost o noapte normală. Cînd, într-o noapte de gardă, opezezi o apendicită acută și coci două tăieturi de cutit în abdomen, zici că a fost o noapte normală.

Cobor pe scări alergînd, cum fac de obicei. Așa imi vine mai ușor. Cînd vine o urgență, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dimineață cîlăsoasă de toamnă. Parcă mi-e frig. Imi leg cordonul halatului de molton și grăbesc pașul. Ce agresor o fi mai năvălit în noaptea asta pe mine, intru imediat în stăpînirea unei curiozități care nu tine neapărat de profesie, ea subzistă, mai de grabă în ce mi-a rămas din cursul de patologie. „Omul — ne spunea marele profesor Virgiliu Thimș — poate fi primejdie pentru toate vicisitudinile pămîntului, dar pe el, Omul, are asupra lui tot atîtea primejdii cite au toate viețile la un loc".

Pe ferestrele cordonului se ivește o dim

rit pe nenea Grigoree! Tatâă! Dumitru! Ghiorma mă bagă în oclăie la Gorcea pe boarfele adunate din toată casa și îngrămădite aci. Imi șterge lacrimile cu dosul palmei și zice: „Călăcă-te! uite colo! nu mă plinge că tai-tău n-ave nimic, glumi Florea cu ei!” Eu mă țin de minile lui. El mă îndepărtează și mă uit pe fereastră. Tata vine spre casă sprintinit de doi bărbați. Mama vine în urmă cu căciula țării în mână și țipa sau plinge, nu știu. Pe porțile deschise întra neica Radu, tatăl lui Mircea, nenea Virgil și nenea Onu, frații mamei. Vin în cămași și izmene, cu ciomegele în mână. Eu bat cu pumnul în geam și strig cit pot: „Nenea Virgilee, Florea a dat! Nenea Virgilee!” Nu mă aude. Fereștele lui Gorcea au două rinduri de cercevele, dar intrăbă pe cine intrinește, trece și întreabă. Gheorghe Minzoc e în fața ușii de la odăie, pe prispă. „Mă, nu cred eu că făcu el prosta asta, că n-avu de ce. Grigore ce făcu, făcu în poftă mea, față de mine nu față de el”. Mă repetă cu pumnul spre ușă și strig. Cojoacele lui Gorcea se surpă peste mine și dintre ele se ridică Florea Minzoc. Calcă peste cojoace. Face un pas și încă unul. Mă uit incremenit la minile lui mari și setoase, care vin, se apropie: „Mă, priorie, faci ce te-astup!” Mă dau înapoi și cad. „Stai acolo! Să nu te misti, că...” Și trece cu urechea la ușă.

Pe fereastra de la odăia lui Gorcea, se lvește o zi vinată de toamnă timpurie. Astăzi, tata n-o să se mai întâlnească cu soarele.

— Ticulee! — strigă Florea Minzoc și izbuște în plins. Ticu se așază lângă el și pune mina pe frunte. Oana îi face calmante, apoi îl liniștește cu niște vorbe lungite, trase în șoaptă de undeva unde le ține ea calde. Acum îl lasă pe Florea Minzoc și iese. Mă privește din ușă și deslușesc un gând în ochii ei de culoarea grâului dat în pîrg.

i-am urit întotdeauna pe Minzoci. Si vitele lor le-am urit, și pămînturile lor le-am urit. N-am jucat lingă fețele lor, nici apă din fîntina lor n-am băut. Luni după paști, la biserică, mi-a dat Luța piine cu ou roșu de pomână, dar n-am luat.

Intotdeauna mi-a părut rău de vorbele tatii: „Băă — zicea — dacă imi puneam eu mîntea cu Minzoci, n-o mai termin cu ei toată viața. Și fiind aci pe-un tăciune...”

„Păi, ce ai avut cu ei?” — întreba omul cu care vorbeam.

„Păi, nu știu că acum zece-doisprezece ani, imi dădură în cap la nuntă la Gorcea?”

Cînd a venit tata la mine, la București, era primăvară. Niște ființe tinere și pieroase sâdeau flori în fața căminului studențesc și țineau: „Un student să-ți dea mămică / Nu, nu, mămică, nu! / Că studentul doar cieste / Pe mine cin-mă iubește? / Nu, nu, mămică, nu!”

Veniser de la masa de prînz. — a zis tata cu un zîmbet șiret și în clipa aceea mi s-a părut cu mult mai tînar decît era. Îl iubeam pe tata, iubeam bunătatea și limpezimile lui. Nimic nu făcea umbră în sufletul tatii. Cînd odăta zicea și el: „Băă, la sufletul meu îți coci porumbul, dar să fi om!”

S-a trîntit pe scaun, și-a scos căciula, și sudoarea i-a năvălit șiroaie pe față. A trecut numai fundul căciunii peste frunte și a zis: „Mă băiete, mă doare rău capul și nu mai pot să merg drept. Poi să mă duci undeva?”

Profesorul meu s-a arătat mai mult decît binevoitor.

— Nu-mi face nimic? Ai, Ticule, mă lasă așa, să mor? Ai, mă? — întreabă iarăși Florea Minzoc, aproape stîns. Ticu nu-i mai răspunde, și-a cam pierdut și el răbdarea. Tușește nervos.

Peste patru zile, îl sîrăutam pe tata în fața sălii de operație. Aveam buzele fierbinți, ale lui erau reci și umede. Nu-mi dădeam seama ce moment trăiesc. I-am simțit barba aspră, dată puțin în alb, și m-am întrebă atunci dacă îl mai ține cineva de ureca cînd ascute briciul sau o dă el pe după picior.

Pe la mijlocul operației, profesorul s-a enervat brusc. În clipa aceea am înțeles tot. Știam că pe profesor îl enervează eșecurile.

Tata s-a stîns înainte de a-l depune în salon. Profesorul mi s-a uitat în ochi, mi-a pus brațelii lui, încă neeliberate de încordare, pe umerii și mi-a zis:

„Fii tare Neculai (era moldovean) încercarea asta să-ți fie imbold. Moartea părinților este o eliberare dureroasă. Nu plînge, trebuie să fii înțil chirurg și, după aceea, om!”

Apoi, coborîndu-și brațele de pe umerii mei și coborînd și tonul pilulilor, mi-a soprit:

„Nu se putea mai mult. Cînd te la tinește, a suferit un traumatism cranian căruia nu i-a dat atenție, cum se întîmplă de obicei!”

Profesorul ghicise, dar eu nu i-am confirmat și nici mamei mele nu i-am împărtășit ce aflasem. Mi se păreau lucrurile prea așezate și imi venea greu să le scormonesc.

De la moartea tatii nu mai țin minte decît sfîșierile mamei și momentul cînd dada, mama lui Mircea, îl lega la mină un șervet cu doliu lui Florea Minzoc. Dar nici atunci n-am fost în stare să-l izgoneșc în fața satului și să spun ce știam.

De atunci au trecut șapte ani. El i-a trăit. Trîndu-l, Florea Minzoc l-a înșelat pe tata cu peste două mii cinci de răsărituri de soare. Acum voi fi în stare să mă plîtesc sau îl voi dărui și eu alte răsărituri de soare? Întreabarea asta mă năucește. Nu mai știu nimic. Mă ridic de pe scaun, trîntesc ușa și ies pe coridor. Ticu iese după mine, dar nu îndrăznește să mă oprimească.

La capătul coridorului, traversează spre reanimator Cristina Georgescu, asistenta de la sala de operații. Probabil că altcineva din mine îi strigă:

— Pregătește sala, avem o peritonită! Dă telefon și doctorului Burcă!

Eu merg mai departe pe coridor. Imi pare rău că se termină. Mă întorc și simt că oștii nu mai încap în mine. O văd pe Oana, deschide toate uși la perete, mă caută cu o ceașcă de cafea.

Deschid fereastra. Aerul dimineții mă spală parcă pe dinăuntru. Între cele două dealuri care străjuiesc orașul dinspre răsărit, un vițel roșu dă cu butul în pinza cilioasă a norilor. Răsare soarele.

„Liviu Rebreanu”, „Nichita Stănescu”, „Nicolae Labiș” în viziunea sculptorului Nicolae Kruch

gavril moldovan

Înclinarea spre rod

Zilei i-am lăsat în cale viu hoinăream prin ungherele ei puiet al ultimelor ploii verde și amestecat cu laine din care-mi sorbeam neștiința suverana înclinare spre rod

luam pietre fără soj în pumni, tărîmului îi cercetam mugurii, albinelor miera adunată

zilei i-am ieșit în cale viu

cu veșnicia pe buze în oase lebăda morții știam voi pierde la primul pod moleculele nu-mi voi recunoaște calul și izbînda voi vocifera la nesfîrșit în numele artii vată voi pune în urechile timpului.

Amintire

Cu tine mai ușor găseam conceptele mai pure părerile luam doar un mînușchi de iluzii și le retrăiam așa într-o doară

scrutam universul versul

și mă iubeai atunci melodios îți puneam fericierea pe tavă moartea ne suridea ades dar n-aveam timp

florile n-au salvat Roma dar au tot timpul s-o faci îți ziceam dam apoi cu var peste aduceri aminte

zugrăveam pentru iarnă oaspeții de sărbători să-i putem primi

în voie

suflet în pinzele acelei duminici aerul plin de secole naviga oase ale unei depărtări întristate ne prindeam cu mina de vreascuri ude inopam sub o stea răufăcătoare genunchii îți se-năltau să poată iubirea-nflori.

Cum respiră...

cum respiră un zeu în întinerii și nu știu în care parte să caut și aripa lui ard vreascuri la marginea cerului lăsat de un călător grăbit sufletul tău colindat de demoni albi și roșii din intruchiparea lor se naște buza de jos a veșniciei

ca într-un vas de Cucuteni se adună timpul

pe umerii tăi.

Ars poetica

de vor veni să te-ntrîbe pînă dimineața să nu le răspund unde-ai excurs silabele și truda și-ai pierdut din cumintenia proverbială fiindcă vei deveni mai îndrăzneț

cu fiecare rînd ce cade pe aripile colii albe

în arșul morții mai presus în timpul liniștii să nu privești în urmă că poți uita de tot ce-ai pămînt sau să rătăcești prin valea plîngerii îți vei aduce aminte de casă și te vei căi vei vrea să-ți vezi părinții și asta nu se poate cînd ai pornit cu gîndul la eternitate

desă apoi foile scrise sulfarea blîndă din manuscrisă trecute prin lumină cerească mingiile clipa aceasta dumnezeiască în care poți zbura spre îndălimi cu felinarul în mîini.

henri zalis

Sub strai de nee

Vorbim o limbă cu ale cărei cuvinte

pietruim calea spre bucurie

Prin cărămizi adunate dimineața după dimineață

clădim un rezim pentru destinul cîntecului

lar mai apoi după ce am turnat temelile

de unde zboară păsări, vise, miini de aur

firul de iarbă se trezește și se spală pe față

Cum să nu pretinm pacea dacă ea este legea și dulcea lumină

sub care se cumîntește zăpada?

Mozart

miraculosul

Zidarul urcă pe schele ca să pună cu mistria cărămida cu cărămida

Ostașul se pleacă pe parapet și culcă bărbia pe patul puștii

Țărânu se frînge de șole cînd odună

știuleții de porumb

Chirurgul cu bisturiul ferm sancțifică speranța

lor frumosele logodnice

dejun pe obrazul iubitului

o vibrație de lujer parfumat

Numai Mozart se dăruie muzetelor

asternute magic într-un hamac

de argint stă drept

fără să privească ce obis

rămîne dedesubt între buzele lui și aragonța șerpilor

Va fi suficient

Mai știu ce sint de te uiți în ochii mei.

De sub pleoape suie toate tainele luii

incomparabile descintete

Mă cuprînde teoma la gîndul că

pe umerle lor tăcute pribegesc păsări, corăbii

Eu insumi, împotriva curențului

iml flutur nemîplînirea navigator eferim între

pierdute poteci

Nu m-am grăbit nicînd după ce m-am tras înapoi

în plasa cu stete căzătoare.

Vin cu Fluiera lui Iancu Să mă urc la munte sus Printre vulturii ioanici Acolo-i și Horea dus.

Acolo vom fi cu toții, Mai devreme, mai apoi, Sus în tara de sub țară mingișii de-a toale ploii.

Pe coline — sub coline Ne-am visa mereu Unirea Peste țară ori sub țară țara ne e moștenirea.

Închinare la Tîrgoviște

Am adus un clopot din Ardeal, Clopot la Tîrgoviște-n cetate, Se aude din mormint voievodal Inima Măriei-Sale-n veci cum bate.

Măria Sa, strămoșii ne-au trimes Să curgem precum Otul la oștire, Dușmanii vin, e vremea de cules, Și gata sintem azi de pătimire.

Mărite Doamne, trecut-am din Ardeal, Prin veacuri, cum ni-s anii, cum ni-i ranguri, Și am adus drept moștenire-n val Lancea lui Horea și Fluiera lui Iancu.

Impresie

Pleacă zmeu călător spre cărări

abia întrezărite

De-aci ipotetic

te-aș urma

aidoma literelor

cînd compun cuvinte

or fi mereu dimineață

atît de treaz

mi s-ar părea totul

în țipătul păsărilor

sub norii rotitori

Știu că misterul

trecerii lor

și al plutiții zmeelor

ține de foșnetul hirtiei

de glasul ieșirii

într-un trup

cu viscere și brațe

singerind în gol

ce un text

căzînd și ridicîndu-se

după o lungă

nesprișnită alergare

din care s-a retras

majoritatea concurenților

Vechime

Am ieșit să mă plimb cu voi

în această seară

E răcoare, jocuri de umbre

trez peste noi

și poposec absente

unde te aștepti mai puțin

Eu de pildă

înțeleg bine

ci de mult vă plăcea

în acest anotimp

să umpleți singurătatea mea

cu poame

cu petale

cu chipuri

Dar au sărit în aer

decît oboseala

călătorilor în gîrli

chioșcuri de ziare

fără clienți

cuvîntele mirosind a mușcagăi

și pozmicul de noapte

pregătindu-și albumul

cu fotografii de familie

Degrabă

în drumul spre casă

va băga de seamă

că au îngâbenit definitiv.

traian săsarman

Cîntec pentru Transilvania

Maica mea, prilej de-a plînge în Decembrie la-nții spița stelu de s-ar frînge pentru noi Tu mai rămii.

Maica mea din dor de viță, Preciubit și sfînt Ardeal, Ai Unirea cu un fluviu Tricolor mărgăritar

plastică

Atelier

Totul a început foarte simplu. Mai întâi, o curiozitate provocată de o importantă expoziție republicană și, după aceea, o deplasare în provincie. La o așvîrlitură de piatră, adică de pe peronul Gării de Nord din București pînă în cartierul Gării de Nord din Ploiești. Căci, acolo se află, de cîțiva ani buni, sediul (președinția, atelierul) secretariatului filialei prahovene a U.A.P., Nicolae Kruch. Sculptor de notorietate, iubit în breasle, stimat de colegii varilor generații, pe care-l păstorește cum se pricepe mai bine. Pentru că, după cum poate puținii își inchipule, viața și meseria de artist își au spinosele lor labirinturi, sărbătorile verisajaje expoziționale netrăind nimic din tensiunile unei asemenea munci subterane de administrare a cerințelor, susceptibilităților și sensibilităților membrilor obștei artiștilor. Așadar, iată-mă în inima mealegului de unde a răsărit steaua Grigorescului, dar și a lui Pirvu Mutu Zugravu, unde a plecat Tattarescu, pe unde s-au perindat în fertile perlejinaje artistice Petrascu, Steriadi, Resu. Și Popescu sau unde a creat pînă la apusul zilelor sale unul din cei mai înzestrați discipoli ai lui Păciurea, sculptorul Gh. Damian. Un loc sub soare, cu alte cuvinte, unde artele și-au arătat îndeajuns bunăvoințoarele auspicii și pe care muzeele și

agorele prahovene le cîntesc cum se cuvine. Pe un asemenea teren a crescut (nu fără cunoscutele strădăni ale facerii) gruparea artiștilor plastici prahoveni, ce intrunește cu precădere forțele unor creatori din două centre județene: Ploiești și Cîmpina. O mină de oameni, de fapt, ce simt abia în acest tirziu al ființării lor în obște autoritatea gregară a entuziasmului. Nicolae Kruch este, înainte de toate, un mare coleg și un pasionat inițiator. Mult din timpul propriei sale creații îl consacră celorlalți. Ușa se-idiului (președinției, atelierului) său este în permanență deschisă. O dinamitate puțin comună și o înțelegere filtrată de spiritul rectitudinii și al probității comportamentale sint atributele autorității sale. Nu întîmplător, pentru prima oară în existența acestei filiale, creația prahovenilor a pătruns cu mai multă îndrăzneală în arenele naționale. N-am aflat-o de la gază, am constatat-o nemijlocit, la timpul potrivit, pe simzele marilor săli de expoziții din Capitală și din alte centre importante din țară. De altfel, la ultima biennială de pictură și sculptură, prezența ploieștenilor a fost una dintre cele mai numeroase și mai valoroase Tabăra de creație de la Valea Doftanei, concepută pe un profil cu o structură aparte, — probabil singura galerie sătească de artă con-

temporană (în formare) din Europa — a pornit cu o inițiativă locală și a ajuns astăzi la o largă și respectabilă audiență națională. Artiștii prahoveni au început să treacă, încet-încet, fruntariile țării. Lucrările lor au intrat în circuitul internațional prin participarea la diverse mari saloane de artă contemporană. Apoi, cu sevalețul subsoară, au pornit în călătoriile de documentare artiștii însși. Fenomen încurajator care a deschis tuturor apetitul pentru confruntarea artistică directă. Această ieșire din provincialism, această ingenuchieră a apatiei s-a resimțit convingător în opera artiștilor. O modestă (numeri-ce) sumă a unor asemenea tentative fertilizante am contemplat, ghidat de „mesterul” Kruch, în și mai modesta sală de expoziții a filialei din centrul orașului. Dar, parcă tocmai de aceea multe dintre lucrări, invl-tind la cordialitate și dialog solitar, își vedeau armonia cromatică și puer-ternica personalitate stilistică. Acolo aveam să-l cîntesc, la ceosul prezent al creației lor, pe pictorii Dan Platon, Valeriu Scărlătescu, Doina Moiseșcu, Marcel Bejgu, Victor Munteanu, Ion Sinea, Valter Paraschivescu, Carmen și Eugen Bălan, Sergiu Delanort ca și pe sculptorii Șt. Măcevel, Alfred Dumitru (cel ce, nu de mult, a avut o reușită expoziție de portrete la „Orizont”). Justin Bratu, și desigur, Nicolae Kruch. Ei sint o certitudine în viața artistică a orașului lor, iar personalitatea fiecăruia dintre ei deține caratele prestigului național. Ei au făcut pasul către noi. Este rîndul nostru, al publicului iubitor de artă, să le ieșim cu încredere în întîmpinare.

Corneliu Antim

muzică

Recital de balet

În fiecare vară, Liceul de artă „George Enescu”, secția coregrafice, organizează, pe scena operii bucureștene, un recital de balet prezentînd un public avizat, receptiv, cele mai bune creații ale elevilor și profesoriilor, pe cei mai buni dintre balerini de miine ai scenelor noastre. Există asadar o anumită continuitate a acestor spectacole și, în funcție de acestea, putem aprecia mai bine recitalul din acest an.

În primul rînd, trebuie spus că, din punct de vedere rigozoral, spectacolul este unul dintre cele mai reușite, semnatarii regiei (Constantin Marinescu și Sergiu Anghel), știind să aleagă momente variate, care îmbină în juste proporții dansul clasic cu cel modern, de caracter, popular, paginile celebre cu creațiile noi, momentele „serioase” cu cîteva coregrafii pline de umor (cum sint de pildă cele semnate de Adina Cezar și Sergiu Anghel) dansul tematic, cu subiecte de actualitate cu prelucrările pasului folcloric, într-o ideatică plină de substanță. Am remarcat asadar coreografiile „emate de Alexa Meznonescu („Marea”, muzică de Claude Debussy), „Etude”, muzică de Hindemith), Raluca Ianega („Credem în frumos”, muzica Maria Ciobanu, „Ego”, muzica Iancu Dumitrescu) Constantin

Marinescu („În pasi de mazarică”), Dragos Georgescu („Suită de jocuri dobrogene”), Adina Cezar („Căutări”, muzica Pink Floyd, „Caleidoscop”, muzica Cristian Petrescu); Anca Mindrescu („Habenera”, muzica Claude Debussy, „Dans spaniol”). Pentru a ne face o imagine asupra calității unor numere care depășesc sensibili rigorile dansului clasic, ne oprim puțin asupra unor momente realizate de Sergiu Anghel, care, după ce obține clipe de mare efect în „Dans țigan” creînd o coregrafie pe care, se vede, elevii o dansează cu mare plăcere în „Jocuri triste”, muzica Mahavishnu Orchestra și „Chindia”, pe o prelucrare folclorică, obține două dintre cele mai bune momente ale serii. Primul este un inteligent dans tematic, în linii mari sukerind consecințele lipsei de responsabilitate atunci cînd se scapă friele ratiunii pentru a lăsa loc liber instințelor gregară; totul se petrece parcă în joacă, jocul „de-a războiul” fiind însă mult prea grav pentru a-și găsi justificări, dansul îmbîndînd momente ludice, momente de pantomimă, momente unde aluzia este directă, clară, alteori ea devenind suficient de abstract pentru a realiza o interesantă contrapondere. În „Chindia”, elementul abstract este cel dominant, Sergiu

Anghel preluînd din artele plastice sugestiile statuarului și, în subsidiar, ale zborului; pasul folcloric este stilizat la extrem, coregraful reîntînd din vasiitatea expresiei dansului nostru popular numai elementele de sorgînte uraniană, ca să ne exprimăm astfel, lăsînd deoparte latura dijonisică, atît de prezentă (însă nu categoric dominantă) în jocurile noastre populare. În privinta interpretării, trebuie spus că, spre deosebire de alți ani, nivelul a coborît, secțiile coregrafice lipsîndu-l, poate cu o singură excepție, virtuți incontestabile. „Excepția” se numeste Alma Munteanu, absolventă anul acesta, ea putînd acoperi atît roluri

